

3. IKASTETXEETAN DAUDEN KIROL EKIPAMENDUAK ERABILTZEKO HARTU BEHARREKO GUTXIENEO SEGURTASUN NEURRIAK ARAUTU BEHAR DIRA

Autonomia Erkidego honetako adingabeko batzuek azken urteetan istripuak izan dituzte, batzuetan tamalgarriak izan direnak, ikastetxeetan eta polikiroldegietan jarritako kirol-ekipamendua ez zegoelako behar bezala erantsita lurrari edota hornei (futboleko ateak, saskibaloiko saskiak...).

Istripu horiek eskola-orduetan izan dira, gorputz-hezkuntzako orduetan, ikasleek kirol egiten zuten bitartean edota kirol-instalazioetan jolasean ari zirela.

Gainera, normalean, paradoxa legez, ikastetxeko edo polikiroldegiko kirol-ekipamendua osatzen duten elementuek Erkidegoko eta Estatuko legeriek tankera horretako tresnentzat ezarri dituzten homologazio- eta normalizazio-arauak betetzen zituzten. Alabaina, izan diren istripuek agerian utzi dute neurri osagarriak behar direla osagai horien erabilera beti segurua izan dadin adingabekoentzat.

Ez dugu ezkutatu behar istripu horiek gehienetan gertatzen direla kirol-ekipamenduak era ez egokian erabiltzen direlako edo, besterik gabe, dagokien erabilerarako ez baizik eta beste baterako erabiltzen direlako. Beraz, normalean kalteak izaten dira adingabekoak ateetatik edo saskietatik zintzilikatzen direlako, horiek lurrari tinko finkatuta ez daudelako edo kontrapisurik ez dutelako, eta, horrenbestez, hurrek egindako bultzadaren ondorioz edota hurrek berek duten pisuaren eraginez, ekipamendua gainera erori eta kolpatzen dituelako.

Alabaina, ikastetxeko irakasleei edo jardueren arduradunei leporatu ahal zaizkien *in vigilando* erantzukizunei kalterik egin gabe, arduera antolatua izan bada, ezin da ahaztu hurrek, ikaste-aldian, sarritan esperimentatzeko beharra izateaz gain, ondo neurtu gabeko kalkuluak hartzen dituztela euren gain.

Horregatik, ekipamenduen erabilera horiek ez egokiak izan arren, horrek ez du esan gura ez direla aurrez ikusi behar eta, hortaz, ez dela ahaleginik egin behar erabilera oker horiek eragin ditzakeen kalteak saihesteko, dela horretarako neurriak hartuz, dela haurrak babesteko osagaiak erabiliz, arriskuak aurreikusteko eta mugatzeko eta, era berean, haurrak babesteko lesioak eragin ahal dizkieten istripu eta ezbeharretatik.

Kirol-ekipamenduen segurtasun-maila balioesteko, ekoizkina erabiltzeko irizpidea hartu behar da aintzat, baina, era berean, agingabekoak ekoizkinaz egingo duen erabilera ere aurrez ikusi behar da. Horren ondorioz, segurtasuna aztertzean, hurrek normalean duten portaera kontuan hartu behar da, eta kontua da hurrek normalean ez dutela erabiltzaile helduek izaten duten batez besteko ardura-gradua.

Izan diren istripuak ikusita, lehenengo erantzun gisa, osagai mugikor guztiak lurrari tinko finkatzea edo ainguratzea izan da joera orokorra, arriskuak saihesteko neurri legez. Alabaina, kantxa bera hainbat kiroletarako erabili ohi denez, agerian geratu da irtenbide hori ez dela egokiena; izan ere, osagai hori, mugikorra denez, toki batetik bestera garraiatu behar da, kantxan beste kirol bat egin behar denean. Halaber, badirudi ateak, saskiak... instalazioen bazter batean aldi baterako jartzen badira, gutxieneko segurtasun-neurriak ere bete behar direla, toki batean jarri nahiz bestean jarri, behin-behinean jarri arren, adingabekoek jolaserako erabiliko dituztelako eta haien jolaserako gogoia piztuko dutelako.

Orain indarrean dagoen hezkuntzako eta kiroleko legeriak ez du aintzat hartu aztertzen dihardugun gai hau.

Horrela, bada, ekainaren 11ko 14/1998 Legeak, Euskal Herriko Kirolarenak, gure Autonomia Erkidegoan kirol-praktika arautzen duenak, eskolako kirolaren gaiari ekiten dio, hau da, ikasleek derrigorrezko eskolatze-aldian eskola-orduetatik kanpo egiten dituzten kirol-jarduera antolatuei, eta batez ere botere publikoek praktika hori sustatzeko egin dituzten jardueretan oinarritzen da.

Ikastetxean kirolean jarduteak adingabekoei egiten dizkien onurak ezagunak dira: ona da baldintza fisiko eta osasuneko egokiak izateko, adingabekoaren nortasunaren garapen harmonikorako, adingabekoaren eskola-hezkuntza osatzeko eta, orobat, ikasle minusbaliatuak euren ikasketa-kideen artean bertakotzeko.

Arauk ezarri duenari jarraituta, kirol-jarduerak kirol askotarako izaera izango du lehentasunez eta ikastetxearen bidez egituratuko da. Bestalde, arauak ezarri du udalek ere ikastetxeei eta foru-aldundiei laguntza eman behar dietela, eta laga behar dizkietela udaleko kirol-instalazioak, eskola-kiroleko programak ondo bete ahal izateko.

Hala, bada, legearen arabera, eskola-kirola lehentasunez egin behar da –euren ezaugarriengatik– kirol askotarako erabilgarriak diren instalazioetan; hori kontraesanean egon daiteke orain arte izan diren segurtasun-neurriekin, esaterako, kirol-ekipamendu mugikorra lurrari ainguratzearekin. Bestalde, nabaria da toki-erakundeek gai horretan duten protagonismoa, batez ere udalek, eurek instalazioak lagata laguntza ematen dute-eta. Alabaina, euren ekarpena ez da mugatuko instalazioen erabilera lagatzera; izan ere, Hezkuntza Administrazioaren menpeko haur-hezkuntzako bigarren zikloko, lehen hezkuntzako eta hezkuntza bereziko ikastetxeetan, udalek dute eraikinak eta ekipamenduak gordetzeko, mantentzeko eta zaintzeko ardura, urriaren 3ko 1/1990 Lege Organikoak, Hezkuntza Sistemaren Antolamendu Orokorrarenak, 17. xedapen gehigarrian ezarri duenaren arabera. Derrigorrezko bigarren hezkuntzako ikastetxeetan, zeregin horiek Eusko Jaurlaritzaren erantzukizuna dira.

Gai horiekin kezkatuta zegoenez, Arartekoak 1997an txosten monografikoa egin zuen, haur-jolaserako guneetako segurtasunari eta istripuen prebentzioari buruzkoa. Txostenean, Legebiltzarreko mandatariaik segurtasunerako irizpideak jaso zituen, Kiroletako Kontseilu Gorenak jarraitzen dituenak, oro har, kirol-instalazioak eraikitzeko eta, bereziki, eskolako kirol-instalazioak egiteko. Irizpide horiek, kantxei dagokienez, hauexek dira:

- *Aretoaren hormetan ez da ertzik edo konkorrrik egongo. Horrelakoak egon behar badira nahitaez, bigungarria behar bezala jarriko da.*
- *Segurtasun-banden gutxieneko neurriak (kirol-zelaiaren markaren amaiazen eta edozein oztoporen arteko distantzia), instalazioko hormei dagokienez, Kiroletako Kontseilu Gorenaren NIDE arauak zehaztu dituztenak izango dira.*
- *Aretoko hormak lauak eta zimurrik gabekoak izango dira, eta ez dira urragarriak izango.*
- *Zorua malgua izango da eta absortzio-gradu jakin bat izango du jaiste-inpakturako, lesio gutxiago egon dadin.*
- *Zorua azalera horizontala izango da, guztiz laua, irtengunerik edo koska txikirik gabekoa, eta pitzadurarik gabekoa. Ez da labaina ez urragarria izango.*
- *Ainguraketak lurrean sartuta egongo dira. Ez dira lurzorutik aterako, eta estalkiak finkoak izango dira eta horiek ere ez dira lurzorutik aterako.*

- *Sala argiztatzen duten beirateak beira tenplatukoak izango dira, eta hauskaitez izango dira edota babes-sareak izango dituzte ez apurtzeko.*
- *Pistako argiak estankoak izango dira, eta lanpara beira tenplatuz estaliko da.*
- *Ekipamendu finkoa (saskiak, atea, boleiboleko zutoinak, horma-barrak, igotzeko sokak eta bereizte-gortinak) osagai gogorrei ainguratuta egongo da, eta istripuak saihesteko behar diren zamei eutsiko die. Bereizte-gortina, plastikozkoa izaten denez, suaren aurkakoa da.*
- *Ez dago sabai faltsurik, pilota batek joz gero erortzeko arriskua egon daitekeelako, eta kirol-erabileraren ondorioz hondatu egiten delako. Horrelakorik nahitaez egon behar bada, babes-sareak jarriko dira.”*

Jurisprudentziak ere aztertu du ikastetxeetan jarritako kirol-ekipamenduen arazoa, zuzenean egin ez badu ere; hain zuzen, instalazioak era ez egokian erabiltzeak eragindako istripuak izan direnean erantzukizuna norena izan den eztabaidatzeko prozeduretan egin du.

Lehen jurisprudentziak adingabekoaren portaera ez egokiari leporatu zion eragindako kaltearen erantzukizun osoa [Kataluniako JANS (administrazioarekiko auzietako sala), 1997ko ekainaren 12koa (RJCA 1997\1174)]; ostera, bada jurisprudentziako beste bide bat lesioetan erruen konkurrentzia izan dela onartzearen alde dagoena, nahiz eta horiek kirol-ekipamendua modu ez egokian erabiltzearen ondorioz gertatu. Argudio horren atzean, Administrazioari erantzukizuna leporatzeko nahia dago, zeren, aurretiaz, horrek ez baitu neurririk hartu ekipamendu horren erabileraren arriskuak kentzeko.

Hemen ardura digun gaiari joz, epailearen erabaki horietan segurtasunezko neurri onargarriak hartzeko eskakizuna ezarri da. Horrela, bada, Andaluzia-Sevillako Justizia Auzitegi Nagusiko Administrazioarekiko Auzietako Salak, 1999ko irailaren 16an emandako epaian, hauxe zioen (RJCA 1999\4000):

“Erraz-erraz amaitzeko, esan gura dena da ez zegoela torlojuekin edo bestelako euskarriekin finkatuta, kirola normal egin ahal izateko moduan. Oinarrian harriak jarrita zeuden, baina hori oinarritzko baliabidea da, jokalariek berek, hurrek berek asmatutakoa; eta, horrek ez dio erantzukizunik kentzen lursailaren jabeari, ez jolasak herriko bideetan segurtasunezko baldintza onargarrietan egiteko ardura duenari”.

Ildo horretan, Andaluzia-Granadako JANS-k (Administrazioarekiko Auzietako Salak), 1999ko abenduaren 28an, hauxe zioen (RJCA 1999\4222):

“...ez da hartu beharreko segurtasun-neuririk hartu pista erabiltzean inork kalterik har ez dezan, eta horren erantzukizuna Udalari leporatu ahal zaio zuzenean. Polikiroldegi horretan jarritako areto-futboleko ateez ez zituzten behar ziren segurtasun-gailuak lurrera ez jausteko (nahikoa zen ainguratzeko sistema edo finkatzeko sistema bat jartzea, toki batetik bestera garraiatzeko aukera emateaz gain, aldi berean, geldiaraziko zuena, atearen aurka inpakturik egonez gero edota kulunkatuz gero); horrenbestez, amaitzeko, esan beharra dago segurtasun-neurri oinarritzko hori ez hartzeak eragin dituen kalteak

Udalak egindako zerbitzu publikoaren funtzionamendu ez ohikotzat hartu behar direla, eta, beraz, udalaren ondarezko erantzukizuna deklaratu behar dela.”

Administrazioari erantzukizunaren zati bat bizkarreratu zaio, kirol-ekipamendu mugikorren erabilera ez egokia heldu baten jarduera arduragabearen ondorioa denean ere bai. Hori da, hain zuzen, Auzitegi Nagusiaren Zibileko Salak 2000ko urriaren 6ko epaian aztertu zuen kasua (RJ 2000/8136). Kasu horretan Auzitegi Nagusiak hauxe azpimarratu zuen:

*“Alegatua ez da onartu, zeren **aldi baterako instalazioek, denboraldi jakin baterako izaten direnak, ez baitaude horregatik salbuetsita gauzetan edo pertsonengan kalterik egon ez dadin bete beharreko segurtasunezko neurriak bete behar izatetik, eta, gainera, aldi baterako direnez, segurtasunezko neurriak indartu behar dira.***

Autoen kasuan, atearen kokaera bera arriskutsua zen, eta hori Udalarentzat arriskutsua zen baina ez zen ezezaguna, eta arduragabekeriaz jokatu zuen, arriskuari eutsi zion-eta; izan ere, atea lokalaren bazter batean utzi besterik ez zuen egin, eta, herritarrek askotan erabiltzen zuten arren, ez zuen arretazko neurririk hartu; alabaina, egin ahal zuen, eta jokatzeko erabiltzen ez zenean era eraginkorrean gauzaez bihurtu, erraz-erraz, esaterako, lurtean etzanda jarriz era seguruan (...).

Biktimaren errua hautemateko bakarrik, ondo frogatuta egon behar da biktimaren jokaera bakarrak eta borondatezkoak eragin zuela gertaera, baina ez da horrela izan, zeren errekurtsoko epaiak ez baitu albora uzten hildakoaren jarduera okerra; izan ere, areto-futboleko ate bat ez da elementurik egokiena gimnasia egiteko; hortaz, erruen konkurrentzia hauteman zuen, eta, ondorioz, kalte-ordainen ‘quantum’-a moteldu zuen; baina hasierako portaera hori egonagatik, errekurtsua egin duen Udala ez da bat ere errurik gabe geratzen, gertatu zen heriotzarekiko, aztertu denaren harian.”

Epai honek aipatzen duen istripua Huarte Arakilen izan zen 1993an, eta haren ondorioz Nafarroako Gobernuak uztailaren 15eko 272/1996 Foru Dekretua –kirol-ekipamenduak erabiltzeko segurtasunezko neurriak arautzen dituen– onartu zuen (Nafarroako Aldizkari Ofiziala, 102, 1996-08-28). Arau horrek hiru ardatzen arabera egituratzen ditu ekipamendu horiek erabiltzeko gutxienezko segurtasun-neurriak: titulartasun publikoko ekipamenduen instalazio eta mantentze-lan egokia ziurtatzeko neurriak, segurtasun-eskakizunak eta instalazioetako titularren erantzukizuna zehaztea, eta, azkenik, aurrea hartzeko neurriak.

Kirol-ekipamenduak bete behar dituen eskakizunei eta baldintza teknikoei dagokienez, Nafarroako Foru Dekretuak bestelako berme-araubidea ezartzen du, ekipamenduaren izaeraren arabera. Horrela, bada, baldintza orokorrak finkatzen ditu, hala ekipamendu finkorako nola mugikorrorako, eta neurri horiek osatzeko, neurri osagarriak ere finkatzen ditu, jarriko den ekipamendua izaera mugikorra denean aplikatzeko.

Baldintza horiek hauexek dira hain zuzen:

“A) Mota guztietako ekipamendu fincoek eta mugikorrek bete beharreko eskakizunak eta baldintzak:

- 1. Zurezko materialek ertz biribilduak izango dituzte, lesiorik sor ez dadin, eta modu berezian tratatuko dira gogortasun-maila egokia izan dezaten.*
- 2. Metalezko materialak herdoilaren aurkako inprimazio-geruzekin tratatuko dira.*
- 3. Azaleko tratamenduek ez dute hondatuko estatiko duten materiala.*
- 4. Zurak eta aglomeratuak gogortasun- eta segurtasun-baldintza egokikoak izango dira, eta tratamendu berezia izango dute, erraz hondatu ez daitezen.*
- 5. Torlojuei, oro har, zink-bainua, korrosioaren aurkako galbanizatua edo antzeko tratamenduak egingo zaizkie, ekipamenduei ondo lotuta egon daitezen, erabiltzaileei arriskurik sortu barik.*
- 6. Hodietako metalezko egiturek inpaktuei eusteko gogortasun handia izango dute.*
- 7. Kirol-ekipamendu mugikorrek kokatutako lurak edo zoruak behar den erresistentzia eta sendotasuna izango du, tankera horretako ekipamenduei eta, hala behar bada, ainguraketei era egokian eusteko behar beste.*

B) Ekipamendu mugikorrek bete beharreko eskakizunak eta baldintzak.

- 1. Kirol-ekipamendu mugikorrek kontrapisuko sistemak eta antzeko tresnak edukiko dituzte, era egokian erabiltzekoak eta erabilerara ohikoan iraultzerik egon ez dadin. Iraultzeen aurkako kontrapisuek eta finkatzeko gainerako osagaiek ez dira erraz desegiteko modukoak.*
- 2. Kirol-ekipamendu mugikorren ainguraketak sendoak eta gogorrak izango dira, eta ondo orientatuta finkatuko dira.*

C) Artikulu honek xedatutakoa ezarriko da, Estatuko eta Europako kirol-ekipamenduaren homologazio- eta normalizazio-arauei kalterik egin gabe.”

Gure Autonomia Erkidegoan, ez da orain arte zehaztu zein segurtasun-neurri hartu den kirol-ekipamenduak erabiltzeko, eta, beraz, une honetan hori guztia gure toki-erakundeen gogo onaren arabera dago.

ONDORIOA

Gomendio honek ohartarazi nahi du Autonomia erkidego honetako arauetan hutsune bat dagoela hain korapilatsua den gai honetan, hau da, haurren babes pertsonalean jolasari eta kirol-praktikari dagokienez.

Autonomia Erkidego batek edo bestek, esaterako, Nafarroako Foru Erkidegoak, arauzko erantzuna eman die, segurtasunari dagokionez, kirol-ekipamenduaren erabilerari; eta hori erreferentia izan daiteke gaur –esan dugunez– egiteke dagoen zeregin horri ekiterakoan.

Gure toki-erakundeek oso jarrera ona izan dute aurretik kirol-instalazioak erabiltzeko segurtasunaren arloan izan diren eskaerei erantzuterakoan. Alabaina, gure iritziz, aldi

hori gainditu beharra dago, eta behin betiko zehaztu behar dira kirol-ekipamendua erabiltzeko segurtasunaren oinarritzko arloak.

Hartu beharreko segurtasun-neurriak identifikatzea, ekipamenduak era egokian mantentzea, babesteko neurriak nola antolatuko diren zehatzea... horiek izango dira gure toki-erakundeen jardueraren esparrua, ez baitugu ahaztu behar eurak direla gai honetan gehien nabarmentzen direnak.